

INSPIRERENDE SPEEL- LEEROMGEVING

HET VERFBORD

Spel vormt de basis voor de ontwikkeling van het jonge kind. Om kinderen te kunnen laten spelen is een goed ingerichte speel- leeromgeving essentieel. Onze adviseurs delen regelmatig hun ervaringen over de speelleeromgevingen. Deze keer is er aandacht voor een bijzondere constructieve spelplek: het verfbord.

In de praktijk zien we in iedere kleutergroep wel een verfbord; op de gang, op een (soms verrijdbare) ezel, of bevestigd aan een wand in de groep. Het verfbord is vaak een geliefde plek voor zowel de allerjongsten als de oudere kleuters. Echter zien we grote verschillen in kwaliteit van het spel aan het verfbord. Want ja, ook het verfbord valt, wanneer dit door kinderen vrijwillig wordt gekozen, onder de noemer spel en spelen. Wanneer we kijken naar het spel aan het verfbord dan zou deze onder andere kunnen vallen binnen het domein constructiespel; wanneer kinderen in het functiespel dingen kunnen maken, ontstaat het constructiespel. Dit soort spel bestaat uit bouwen, timmeren en tekenen (Goorhuis-Brouwer & Imelman 2010).

Het spel aan het verfbord stimuleert vele ontwikkelingsgebieden tegelijk zoals de fijne motoriek, rekenen/ wiskunde, ruimtelijke oriëntatie en visuele discriminatie. Onderschat daarnaast niet hoe het verfbord ook de meer complexe denkprocessen activeert en stimuleert waarbij je kunt denken aan zelfsturing op het plannen, organiseren, doorzetten, ontwerpen en creëren. Hoog tijd dus dat we het verfbord eens goed onder handen nemen!

Het spel aan het verfbord

Voordat je spelimpulsen aan het verfbord gaat geven moet je natuurlijk goed weten waarom je dat gaat doen en welke resultaten je wilt gaan behalen. Laten we eerst kennis opdoen rondom de verschillende onderdelen van het spel aan het verfbord. Als professional kun je inzetten op verschillende doelstellingen. Maak dus weloverwogen beslissingen passende bij het kind dat daar aan de slag gaat. Je hoort het goed; aan het verfbord moet je ook flink kunnen *differentiëren*.

1. Omgaan met de materialen aan het verfbord

Het verfbord heeft een waanzinnige aantrekkingskracht op kinderen. Wanneer we dat nader onderzoeken, lijkt het er sterk op dat de aantrekkingskracht het grootste is door de materialen die rondom dit spel worden aangeboden; de verf en de kwasten. We zien in de dagelijkse praktijk dat de verwachtingen vooraf niet altijd overeenkomen met de daadwerkelijke uitvoering. Je moet namelijk behoorlijk veel vaardigheden onder de knie hebben, om het spel aan het verfbord succesvol te laten verlopen. Het is dus zaak dat je de tijd neemt om kinderen directe instructie te geven rondom het hanteren van alle materialen. Hoe vaker zij vaardigheden samen met jou als professional hebben kunnen oefenen, hoe beter het spel aan het verfbord zal verlopen. Observeer en inventariseer eens de

problemen waar kinderen aan het verfbord tegenaan lopen en help hen verder door daar gerichte kringen over te geven.

Denk daarbij bijvoorbeeld aan instructie op:

- Hoe je verf kunt doseren aan je kwast;
- Welke dikte kwast geschikt is voor welke activiteit; trekken van lijnen vs. inkleuren;
- Wat te doen wanneer je een druipende kwast hebt;
- Wat te doen wanneer je verf laat vallen;
- Hoe je zorgt dat de verf niet mengt op je blad;
- Hoe je een kwast het beste kunt vasthouden en weer kunt terugzetten na gebruik;

Vergeet wanneer je wisselt van verfsoort (bijvoorbeeld van plakkaatverf naar waterverf) of type gereedschap (zoals van kwast naar spons) dan niet weer voldoende directe instructie te verzorgen.

2. Oefenen van technieken aan het verfbord

De meeste kinderen starten vaak vol goede moed en enthousiasme aan hun werkzaamheden aan het verfbord, lekker direct handelen en doen. Dit zijn dan meestal ook de kinderen die binnen vijf minuten weer voor je neus staan; ik ben klaar! Wat we zien is dat deze kinderen door gebrek aan techniek en strategie binnen de kortste keren tegen problemen aan lopen, die ervoor zorgen dat het spel stagneert en/of blokkeert. Maar je herkent uit de praktijk ook vast de kleuter die eindeloos dezelfde prinsessen en regenbogen blijft verven.

Naast dat je kinderen dus directe instructie geeft op het gebied van het hanteren van materialen, is het ook zeker helpend om hen van instructie te voorzien op het gebied van verschillende technieken. Denk daarbij bijvoorbeeld aan instructie op:

- Het verdelen van het blad. Sommige kinderen hebben lange tijd veel moeite met de vlakverdeling. Je ziet ze enerzijds bijvoorbeeld erg 'priegelen', terwijl ze een groot schildervel tot hun beschikking hebben. Of je ziet ze starten met een grote eerste vorm, waardoor de rest van de figuren en vormen niet meer past. Het kan helpend zijn wanneer je met potlood lijnen trekt waarmee je het schildervel verdeelt in vlakken. Bij een menstekening zou de vlakverdeling bijvoorbeeld zijn: in vlak 1 het hoofd, in vlak 2 de romp en in vlak 3 de benen.
- Het tekenen van bepaalde vormen en figuren. Hanteer daarbij de leerlijn tekenen als je bron en volg de opbouw. Deze doelen staan hoogstwaarschijnlijk ook in je periodeplanning en zo niet dan zou ik dat zeker aanraden.
- Het tekenen van vormen en figuren versus het inkleuren. Sommige kinderen missen focus en blijven eindeloos ontwerpen, waardoor ze hun initiële werk overschilderen. Het resultaat is meestal één groot bruin vlak en een teleurgesteld kind. Help deze kinderen door naast instructie ook remediërende maatregelen te treffen. Zo kun je bijvoorbeeld afspreken dat kinderen met potlood of zwarte verf het ontwerp (de lijnen) op papier zetten en daarna met de verschillende kleuren mogen gaan inkleuren. Ook het volgen van stappenplannen kan ondersteuning bieden.
- Het opvullen van het ontwerp. Wanneer kinderen aangeven klaar te zijn met verven bedoelen ze vaak iets anders dan wanneer wij denken dat zij klaar zijn met verven 😊. Kinderen laten vaak nog redelijk veel lege, niet ingekleurde vlakken over. Onderdeel van het verven is het opvullen van vlakken. Leer dit vanaf de start aan en oefen vaak met ze hoe ze dit kunnen doen zonder hun eigen ontwerp te verknallen.

3. Creëren aan het verfbord

Het verfbord is natuurlijk een plek waar kinderen naar hartenlust mogen creëren en construeren. Ze creëren mensfiguren en werelden die steeds meer en meer aan eisen van echtheid gaan voldoen

(www.slo.nl). Help hun fantasie te prikkelen door aan het verfbord impulsen te geven uit de echte wereld. Voeg eens een vaas met een echte bos bloemen toe, of afbeeldingen van bijvoorbeeld oceanen en oerwouden. Laat hen veel verschillende ervaringen opdoen met diverse en uitdagende materialen en geef kinderen de ruimte om te oefenen. Verven om iets te oefenen zonder dat iemand komt vragen; en....wat heb je gemaakt? Dat komt het latere creëren zeker ten goede.

4. Geïntegreerd werken aan het verfbord

Van origine is het verfbord dé plek waar geverfd wordt. Maar kinderen vinden het ontzettend leuk en uitdagend om technieken, materialen en activiteiten te combineren en te integreren. Laat kinderen hun creaties met verf aanvullen met plakletters, knipsels, *loose parts* (gebladerte, bloemblaadjes, grassprietten), glitter en plakvormpjes (mozaïek).

5. Onderhoud van het verfbord

Sommige professionals zijn van mening dat kinderen na afloop van het spel aan het verfbord, zelf hun kwasten moeten schoonmaken en opruimen. Zo een leerkracht was ik zelf ook, maar ben ik inmiddels niet meer. Natuurlijk is het goed voor de zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid van kinderen om te leren schoonmaken en opruimen. Echter is dat niet altijd haalbaar. Wanneer kinderen met plakkaatverf hebben gewerkt, zijn ze soms langer bezig met het afwassen dan met het verven. Plakkaatverf is gemeen spul dat niet lekker wegspoelt met koud water en vervolgens wel fantastische vlekken achterlaat op keukenkasten, vloer en kleding. Van mijn lieve collega Saskia heb ik geleerd dat een emmer met warm water en sop het werk voor je doet. Na een goede weekbeurt in de emmer kunnen de kwasten op een handdoek drogen voor de volgende dag. Het verfbord moet elke dag fris en aantrekkelijk gepresenteerd worden zodat kinderen zin hebben om er te gaan werken en zich vrij voelen om te gaan creëren.

Sommige verfborden zijn in de praktijk erg onaantrekkelijk. Wanneer jouw kwasten vastgeplakt zitten in de potjes, jouw kwasten randjes aangekoekte verf bezitten of het verfpapier scheurt wanneer je het van het verfbord afhaalt, dan is het hoog tijd om te gaan poetsen.

Rijk inrichten

Om tot rijk spel te komen met een hoge betrokkenheid raad ik je het volgende aan:

- Werk op schildervellen, deze zijn groter dan A-3;
- Zorg voor variatie door steeds interessante en uitdagende gereedschappen afwisselend of in verschillende combinaties aan te bieden. Denk hierbij aan verschillende formaten kwasten (kort-lang en breed-smal), verf sponsjes, verfvingersponjes, verfröllertjes, wattenstaafjes en wc-rollen. Daarnaast kun je natuurlijk ook afwisselen met de verfsoort;
- Gebruik de verschillende kleuren verf doelgericht. Zo kun je ofwel bepaalde kleuren vanuit je periodeplanner gericht aanbieden of een thematische impuls uitzetten. Hierbij ontzeg ik kinderen niet de toegang tot het exploreren met alle kleuren, op verzoek is alles mogelijk. Dat is de kracht van kunnen differentiëren;

- Verven aan het verfbord is leuk, maar verven aan tafel net zo goed. Wissel af en laat kinderen ook hierin ervaringen opdoen;
- Besteed aandacht aan de inrichting van je verfbord. Sommige verfborden zijn saai of juist een zootje door achterstallig onderhoud en/of de wijze waarop woordkaarten en afbeeldingen worden gepresenteerd. Besteed tijd en zorg aan de inrichting en zorg dat deze van een hoge kwaliteit is;
- Laat kinderen ook eens verven op gekleurd papier, crêpe papier of textiel. Dat zijn allemaal hele nieuwe ervaringen die andere vaardigheden en strategieën vragen.

Meer weten?

Wil je vrijblijvend meer weten over een sterke speel-leeromgeving op jouw kinderdagverblijf of basisschool? Of wil je ondersteuning bij het op orde brengen van de hoeken op jouw groep? Neem dan vrijblijvend contact op met een van onze adviseurs en informeer of Edux jou of jouw team kan ondersteunen.

Literatuurlijst

Goorhuis-Brouwer, S. & Imelman, J.D. (2010). Meedoen en leren. Psychologie en pedagogiek van het jonge kind. Baarn: ThiemeMeulenhoff.